

صاحب امتیاز: خانه کتاب

سردبیر: داریوش مطلبی

معاون سردبیر: مهدی علیپور حافظی

هیأت تحریریه:

فریبا افکاری، دکتر محمد حسن زاده،

دکتر یونس شکرخواه، ابراهیم عمرانی،

دکتر عباس گیلوری، دکتر مهدی محسنیان راد،

دکتر نورالله مرادی، دکتر یزدان منصوریان، داریوش مطلبی

مدیر داخلی: یلدا سیف

بخش خبر: شهیمه السادات حسینی

ویراستار: علی باکر

چکیده انگلیسی: علیرضا اسفندیاری مقدم

طراح و گرافیسیت: علیرضا کرمی

ناظر چاپ: رحمان کیانی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

سازمان چاپ و انتشارات

مسئول بخش اشتراک و توزیع: بهمن محبی

تلفن بخش اشتراک و توزیع: ۸۸۳۱۸۶۵۳

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، بین صبا و فلسطین، شماره ۱۰۸۰

صندوق پستی: ۳۱۳ - ۱۳۱۴۵

تلفن: ۶۶۹۶۶۲۰۵

دورنگار: ۶۶۴۱۵۳۶۰

پست الکترونیکی: koliyat@ketab.org.ir

kol1383@yahoo.com

matlabi@ketab.org.ir

www.kolliyat.blogfa.com

ISSN: 1735-6741

«کتاب ماه کلیات»، نشریه‌ای است که با هدف اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب و کمک به ارتباط خلاق بین پدیدآورندگان، ناشران، کتابداران، کتابخوانان و دیگر فعالان عرصه نشر و فرهنگ کشور، از سوی «خانه کتاب» به صورت ماهانه منتشر می‌شود.

«کتاب ماه کلیات» با توجه به رده بندی دهدهی دیویی به نقد و بررسی کتاب‌های علوم کتابداری، اطلاع‌رسانی، روزنامه‌نگاری، نسخ خطی، رایانه، دایرةالمعارف و فهرست‌ها، لغت‌نامه و فرهنگ‌نامه، کتاب‌شناسی و دانشنامه می‌پردازد. همچنین هرماه فهرست کامل انتشارات ماه پیشین در حوزه کلیات که با مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انتشار یافته و در نظام اطلاع‌رسانی «خانه کتاب» وارد شده‌است، براساس رده بندی دهدهی دیویی در داخل لوح فشرده ارائه می‌شود.

- نقل مطالب این نشریه با ذکر مأخذ آزاد است.
- مقالات، منعکس کننده نظرات نویسندگان است و نظر رسمی نشریه و «خانه کتاب» نیست.
- هیأت تحریریه در ویرایش مطالب آزاد است.
- مطالبی که برای چاپ مناسب تشخیص داده نشود، پس فرستاده نخواهد شد.
- مقالات ارسال شده در نشریه‌ای دیگر چاپ نشده یا همزمان برای مجلات دیگر فرستاده نشده باشد.

از نویسندگان و مترجمان درخواست می‌شود به نکات زیر توجه فرمایند:

۱. هر مقاله از ۱۴ صفحه A4 تایپ شده بیشتر نشود.
۲. مقاله‌ها با نرم‌افزار واژه‌نگار Word xp و بالاتر تهیه و به پست الکترونیکی یا نشانی مجله ارسال شوند. ارسال مطالب دستنویس، (با خط خوانا) بلامانع است.
۳. مقاله‌ها دارای چکیده فارسی (حداکثر ۱۵۰ کلمه) به همراه کلیدواژه (حداکثر ۱۰ کلید واژه) باشند؛ چکیده انگلیسی اختیاری است.
۴. ارسال نسخه اصلی متون ترجمه، همراه با اطلاعات کامل کتاب‌شناختی ضروری است.
۵. جدول‌ها و نمودارها در صفحه‌ای جداگانه و همراه با شماره عنوان گویا تهیه شوند.
۶. اطلاعات مربوط به درجه علمی، زمینه‌های تخصصی و نیز نشانی پستی، پست الکترونیکی، تلفن و دورنگار نویسنده در صفحه‌ای جداگانه ارسال شود.
۷. چون شیوه نگارش فرهنگستان زبان و ادب فارسی ملاک و راهنمای دستور خط است، بهتر است نویسندگان محترم به منظور تسریع در کار این شیوه را اعمال فرمایند.
۸. برابر نام‌ها و اصطلاحات خاص یا توضیحات به صورت پی‌نوشت در انتهای مطلب آورده می‌شود.
۹. شیوه استناد به منابع (ارجاعات) در محل مربوطه در داخل پراکنش با ذکر نام خانوادگی نویسنده، سال نشر نوشته مورد استناد، و صفحه مورد استناد، آورده می‌شود. مانند: (حزّی، ۱۳۸۱، ص ۷۰). مشخصات کامل منابع در پایان در قالب مأخذ به صورت زیر آورده شوند: کتاب:

حزّی، عباس (۱۳۸۵). آیین نگارش علمی، تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.

مقاله:

حزّی، عباس (۱۳۷۵). «نظام چند سطحی و ذخیره و بازیابی رایانه‌ای». فصلنامه کتاب، دوره هفتم: ۳۷-۴۰.

اینترنت:

- Seaman, David (2003). Deep sharing: A case for the federated Digital Library. [On-Line] Available: <http://www.educause.edu/ir/library/pdf/ermo348.pdf> [Accessed 4 Sep. 2007].

فهرست مطالب

مقدمه

- نمایشگاه و کتاب و کتابخوانی ۲

کتاب و کتب

- تحولات بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران «از نگاه دکتر محسن پرویز، رئیس نمایشگاه» ۴

نشست

- «کتابشناسی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی» در بوته نقد ۱۲
- شیوه نوین فهرست‌نویسی در کتابشناسی ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی ۲۴

دوره‌گاه

- عصر پس از دهکده جهانی: بازار پیام / دکتر مهدی محسنیان‌راد ۳۰

تقدیر بر روی کتاب‌های فارسی

- مطالعات میان رشته‌ای در ایران / حمید قاضی‌زاده ۳۲
- نگاهی بر کتاب «کاربرد آمار در پژوهش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی» / دکتر محمد هدایی ۳۵
- درآمدی بر نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی / محسن حاجی زین‌العابدینی ۴۱
- سیاست‌های اصطلاح‌شناسی در جوامع زبانی / دکتر شهین نعمت‌زاده ۴۵
- فرهنگنامه نوجوان: کلید دانش / ایرج صبا ۴۸
- مرجع کامل یو. ام. ال / مهندس احسان طیرانی‌راد ۵۱

تقدیر بر روی کتاب‌های خارجی (دکتر فریبرز درودی)

- گزینه‌های شغلی و تخصصی در کتابداری و اطلاع‌رسانی ۵۴
- الزامات اجتماعی و سازمانی نظام‌های اطلاعاتی ۵۹

مقاله

- مدیریت پادکست‌ها و ویدئوکست‌ها / مریم پاکدامن؛ شیما مرادی؛ امیررضا اصنافی ۶۳
- سه دهه با مطبوعات فارسی‌زبان مهاجران افغان در ایران / مهدی جعفری خانقاه ۷۱

گزارش

- آشنایی با کتابخانه‌های تخصصی قم (بخش دوم) / امیرحسین شرافت ۷۸
- نمایشگاه کتاب کودک صفاقس تونس / غلامرضا نوعی ۸۶

تازه‌های بازار نشر

- ۸۹

رجب

- در ماهی که گذشت ۹۲

چکیده‌نویسی

- ۳

مرجع کامل یو. ام. ال^۱

• مهندس احسان طیرانی^۲ راد
کارشناس فناوری اطلاعات

در فرآیند تولید و توسعه سیستم های رایانه ای، تحلیل و طراحی و شناخت نیازمندی هایی که سیستم باید به آن پاسخ دهد، رمز موفقیت در تولید سیستم نرم افزاری است

می شود، چالش هایی از جمله چگونگی تعریف نیازمندی ها، چالش های حوزه عرضه و تقاضا، فقدان معیارهای استاندارد، و دشواری در نگهداری و پشتیبانی سیستم ها وجود دارد که یو. ام. ال با ابزارهای مناسب، سعی در برطرف کردن این چالش ها دارد.

مهندس عین... جعفرنژاد قمی که کتاب مرجع کامل UML را ترجمه و منتشر کرده است، آثار دیگری را نیز در حوزه مهندسی رایانه به فارسی برگرانده که شامل موضوع هایی چون نرم افزار، ساخت افزار، برنامه نویسی، شبکه های رایانه ای، بانک های اطلاعاتی و وب می شود.

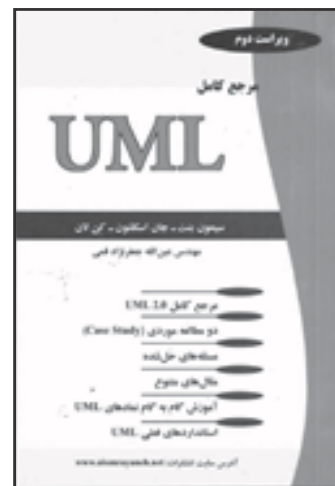
یو. ام. ال دارای استانداردهای قابل انعطاف است که کاربرد آن را برای هر نوع کاربر و صنعتی آسان کرده است. کتاب مرجع کامل UML یکی از مراجع ساده و جامع در این زمینه است که به تشریح کاربردهای یو. ام. ال می پردازد.

مهندسان نرم افزار رایانه و برنامه نویسان سیستم های رایانه ای و مدیران پروژه های نرم افزاری، مخاطبان اصلی این کتاب هستند. کتاب در ۱۷ فصل و یک پیوست سامان یافته است.

فصل اول: معرفی مطالعه های موردی. مؤلف در تدوین محتوای کتاب، برای استفاده بهینه از یو. ام. ال در تجزیه، تحلیل و طراحی نرم افزار، دو مطالعه موردی را ذکر کرده و در مثال های کتاب از این دو مسئله نمونه استفاده نموده است. در این فصل برای آشنایی با محتوای این دو مسئله آنها معرفی شده اند.

فصل دوم: مروری بر یو. ام. ال. این فصل، آغازگر بحث کتاب درباره یو. ام. ال است که با ذکر تاریخچه آن شروع می شود. سپس وضع فعلی و توسعه آن در آینده بررسی می شود. از جمله مباحث دیگر این فصل طرح ساختار یو. ام. ال و چگونگی مستندسازی آن است.

فصل سوم: یوز کیس^۳. بسیاری از پروژه ها با یوز کیس شروع

■ بنت، سیمون؛ اسکلتون، جان؛ لان، کن؛ مرجع کامل UML، مترجم: عین... جعفرنژاد قمی، ویراست دوم، بابل: علوم رایانه، ۱۳۸۶، ۳۸۴ ص، شابک: ۹۳-۹۳-۶۸۶-۹۷۸

در فرآیند تولید و توسعه سیستم های رایانه ای، تحلیل و طراحی و شناخت نیازمندی هایی که سیستم باید به آن پاسخ دهد، رمز موفقیت در تولید سیستم نرم افزاری است. نگرش سیستمی در فرآیند تولید و توسعه سیستم های نرم افزاری، علاوه بر پیاده سازی نظام مند این پروژه ها، سبب ارتقای سطح مهندسی دانش در فرآیند تولید و توسعه می شود.

یو. ام. ال یا زبان مدل سازی یکنواخت، یک زبان مجازی است که موجب می شود افرادی که سیستم هاس شیء گرا را تحلیل و طراحی می کنند، سیستم های نرم افزاری را ببینند، بسازند و مستندسازی کنند.

در روش های متعددی که برای توسعه نرم افزار استفاده

در یو. ام. ال، شکل های گوناگونی از نمودارهای تعاملی از جمله نمودارهای توالی، نمودارهای مرور تعامل، نمودارهای زمان بندی و نمودارهای ارتباطی وجود دارد

می شود که نشان می دهد چه کارهایی در سیستم موجود اتفاق می افتد، یا چه کارهایی باید در سیستم جدید انجام شود. در این فصل چگونگی تولید، مدل سازی و ارتباط با سایر نمودارها برای یوز کیس بررسی می شود.

فصل چهارم: کلاس ها و رابطه ها. اصطلاحی در یو. ام. ال به نام نمودار کلاس وجود دارد که شامل بلوک های سازنده هر سیستم شیء گراست. منظور از بلوک های سازنده، همان کلاس هایی هستند که سیستم را می سازند. امکان همکاری بین این کلاس ها از طریق عبور پیام، در رابطه بین آنها نشان داده می شود. در این فصل عناصر اصلی نمودار کلاس بررسی می شود. دیگر مباحثی که در فصل چهارم مطالعه می شود، نمودار کلاس و فرآیند توسعه، اهداف تکنیک نمودار کلاس، راهنمای مدل سازی و نمودارهای کلاس در فرآیند یکنواخت می باشد.

فصل پنجم: تجمع، ترکیب و تعمیم. در فصل قبل نمادگذاری اصلی نمودار کلاس در یو. ام. ال مشخص شده است. دو عنصر نمودارهای کلاس که کلاس ها و رابطه ها می باشند، نیز مطرح شدند. ایجاد رابطه بین دو کلاس، همکاری بین آنها را ایجاب می کند که با ارسال پیام صورت می گیرد. در فصل پنجم نشانه گذاری یو. ام. ال برای بسط این مفاهیم مدل سازی بیان می شود. همچنین نمادگذاری تجمع و ترکیب، نمادگذاری تعمیم، راهنمای مدل سازی و نمادگذاری پیشرفته تعمیم نیز تشریح می شود.

فصل ششم: رابطه ها. نمادگذاری و معناشناسی اصلی رابطه های یو. ام. ال در فصل چهارم بررسی شد. فصل پنجم نمادگذاری رابطه را با تجمع و ترکیب بسط می دهد. در این فصل نمادگذاری ها معنای اختصاصی تری را نشان می دهند که می توانند در بسط بیشتر یا کمتر در فرآیند مدل سازی به کار روند. نمادگذاری هایی که در این فصل مطرح شدند، نسبت به سایر نمادگذاری ها شهرت کمتری دارند، به همین دلیل در فصل جداگانه ای مطرح شده اند. همچنین توضیحات بیشتری درباره نمادگذاری های انتهایی رابطه، توصیف کننده ها، کلاس های رابطه، رابطه های مشتق، رابطه های n تایی و رهنمودهای مدل سازی در این فصل آمده است.

فصل هفتم: سایر نمادگذاری ها. در فصل های قبل که نمودارهای کلاس بررسی می شدند، عناصر اصلی نمادگذاری آن مطرح شد. در این فصل نمادگذاری های دیگری مطرح می شوند که یو. ام. ال برای ساختارهای کلاس ارائه کرده است. این نمادگذاری ها، معنای خاصی دارند که به استثنای

نمادگذاری شیء به ندرت به کار می روند. زیر فصل های این بخش نمادگذاری های مربوط به شیء، وابستگی، ویژگی های حوزه کلاس، کلیشه ها، پورت ها، کلاس های قالب و مقید، و رهنمودهای مدل سازی است.

فصل هشتم: نمودار قطعات. نمودارهای قطعات که در این فصل به آن پرداخته شده است می توانند چندین هدف را در فرآیند مدل سازی برآورده کنند. ابتدا اینکه می توانند برای مدل سازی قطعات نرم افزاری پیش بینی شده، و واسطه های بین آنها در خارجی ترین سطح پروژه به کار روند. دوم اینکه می توانند برای مخفی کردن مشخصات مربوط به جزئیات به کار روند. در نتیجه بر روابط داخلی بین قطعات تأکید دارند که به صورت واسطه های بین آن قطعات مشخص شده اند. همچنین می توانند نشان دهند که قطعات اثبات شده قبلی چگونه با طراحی سیستم فعلی مجتمع شده اند.

فصل نهم: نمودارهای تعاملی توالی. در سیستم های شیء گرا، وظایف از طریق تعامل اشیا با یکدیگر انجام می شود که پیام هایی را به یکدیگر مبادله می کنند. نمودارهای تعامل مورد بحث در فصل نهم، برای مدل سازی تعامل های اشیا با یکدیگر به کار می روند. در یو. ام. ال، شکل های گوناگونی از نمودارهای تعاملی از جمله نمودارهای توالی، نمودارهای مرور تعامل، نمودارهای زمان بندی و نمودارهای ارتباطی وجود دارد. در این فصل نمادگذاری نمودارهای توالی شرح داده شده و از آن استفاده می شود. بقیه نمودارها در فصل دهم بررسی می شوند.

فصل دهم: سایر نمودارهای تعاملی. در یو. ام. ال، یکس ۴ دو نوع نمودار تعاملی وجود دارد که عبارتند از: نمودارهای توالی و نمودارهای همکاری. این دو نمودار، اگر چه از نظر گرافیکی با هم فرق می کردند، ولی از نظر معنایی تقریباً یکسان بودند، در یو. ام. ال ۲.۵ او^۵ شکل های دیگری از نمودارهای تعاملی معرفی شدند، و نمودارهای همکاری به نمودارهای ارتباطی تغییر نام پیدا کرد. فصل دهم در ادامه فصل نهم، به نمودارهای ارتباطی و سایر نمودارهای تعاملی از جمله نمودارهای مرور تعامل و نمودارهای زمان بندی می پردازد. مباحث مختلف این فصل شامل نمادگذاری نمودارهای ارتباطی، چگونگی رسم کردن نمودارهای ارتباطی، مدل سازی شرکت با نمودارهای ارتباطی، نمودارهای ارتباطی در فرآیند یکنواخت، نمودارهای زمان بندی و نمودارهای مرور تعامل است.

فصل یازدهم: نمودار فعالیت. نمودارهای فعالیت، ابزارهایی

برای توصیف جریان‌های کاری است که می‌توانند به روش‌های مختلفی به کار گرفته شوند. این نمودارها به عنوان ابزار تحلیل می‌توانند جریان‌های شرکت را با سطوح مختلفی از جزئیات نمایش دهند. نمودارهای فعالیت، نمودارهای ارتباطی و توالی را تکمیل می‌کنند که روش‌های دیگری برای توصیف جریان کاری‌اند.

فصل دوازدهم: ماشین‌های حالت. ماشین‌های حالت نیز ابزار دیگری برای توصیف رفتار پویای عناصر مدل است و با فعالیت‌ها رابطه نزدیکی دارند. برخلاف فعالیت‌ها که جریان بین مناطق کار را توصیف می‌کنند، ماشین‌های حالت، جریان بین حالت‌ها را توصیف می‌نمایند. اهداف تکنیک، نمادگذاری، چگونگی رسم کردن ماشین‌های حالت، رابطه با نمودارهای دیگر و ماشین‌های حالت در فرآیند یکنواخت، از جمله مباحثی است که در این فصل درباره آنها بحث شده است.

فصل سیزدهم: زبان انقیاد شیء (او. سی. ال.). قید، قانونی است که با استفاده از آن می‌توان محدودیت‌هایی را روی عناصر مدل مشخص کرد. در این فصل با توصیف این واژه و کاربرد آن در یو. ام. ال، نمادگذاری، تولید قیدها و رابطه با نمودارهای یو. ام. ال، توضیح داده شده‌اند.

فصل چهاردهم: نمودارهای استقرار. نمودارهای استقرار برای مدل‌سازی ساخت‌افزار پیاده‌سازی سیستم، اتصال بین قطعات مختلف ساخت‌افزاری و نصب نرم‌افزار روی آن ساخت‌افزار به کار می‌رود. نمودارهای استقرار، جنبه‌های فیزیکی پیاده‌سازی سیستم را مدل‌سازی می‌کند، نمودارهای استقرار برای مدل‌سازی پیکربندی عناصر ساخت‌افزاری به کار می‌روند که سیستم را می‌سازند. این عناصر شامل کامپیوترها (سرویس‌گیرنده‌ها و سرویس‌دهنده)، پردازنده‌های تعبیه‌شده و دستگاه‌هایی مثل سنسورها و لوازم جانبی است. در این فصل نیز نمادگذاری، راهنمای مدل‌سازی، ارتباط با نمودارهای دیگر و نمودارهای استقرار در فرآیند یکنواخت توضیح داده شده‌اند.

فصل پانزدهم: بسط یو. ام. ال. در این فصل راهکارهای بسط یو. ام. ال که برای انواع خاصی از سیستم‌ها مناسب هستند، بیان شده است. این کار توسط پروفایل‌ها صورت می‌گیرد.

فصل شانزدهم: ابزارهای نرم‌افزاری برای یو. ام. ال. یو. ام. ال. ابزار مناسبی برای برقراری ارتباط در داخل پروژه است. به طوری که از طریق مبادله تکنیکی مدل‌های نرم‌افزاری، بین ابزارهای توسعه نرم‌افزار جامعیت برقرار می‌کند. در این فصل بخش‌های یو. ام. ال و ابزارهای مدل‌سازی و ویژگی‌های

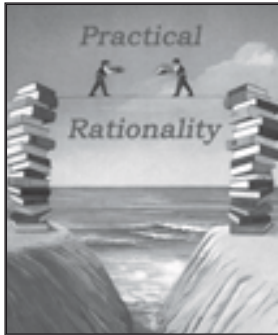
ابزارهای مدل‌سازی یو. ام. ال شرح داده شده است. **فصل هفدهم: الگوهای طراحی.** الگوها بخشی از یو. ام. ال نیستند، اما کاربرد گسترده‌ای در طراحی سیستم شیء‌گرا دارند و یو. ام. ال راهکارهایی را ارائه می‌کند که می‌تواند برای نمایش الگوها به شکل گرافیکی به کار رود. الگوی طراحی، راه‌حلی برای یک مسئله متداول در طراحی سیستم‌های رایانه‌ای است. در ادامه این فصل مباحثی مثل منشأ الگوهای طراحی، مستندسازی الگوها، چگونگی نمایش الگوها در یو. ام. ال، کاربرد الگوها و چگونگی استفاده از الگوها آمده است.

پیوست الف: متامدل یو. ام. ال. قوانین مربوط به چگونگی ترکیب عناصر یو. ام. ال در مشخصات آن تعیین شده‌اند. قوانینی که به زبان نمودارها بیان می‌شوند، از زیرمجموعه‌ای از نمادگذاری یو. ام. ال استفاده می‌کنند تا چگونگی ترکیب عناصر یو. ام. ال را مشخص نمایند. این ویژگی در یو. ام. ال به نام معماری متامدل چهارلایه‌ای شناخته می‌شود که در پیوست الف کتاب تشریح شده است. همچنین در پایان نیز واژه‌نامه فارسی به انگلیسی و انگلیسی به فارسی اصطلاحات تخصصی متن تهیه و تدوین شده است.

در فرآیند پروژه‌های نرم‌افزاری از تقاضا و عرضه گرفته، تا ساخت، اجرا و نگهداری، روند تعاملات صنعت نرم‌افزار از حوزه ارتباط با کارفرما (مشتری) و نیروی کار و روابط بین بخشی گرفته تا حوزه‌های کلان از جمله مدیریت و اقتصاد و بالاخره الزامات حقوقی، فنی و آموزشی، چالش‌های گوناگونی وجود دارد که کتاب مرجع کامل UML می‌کوشد چالش‌های توسعه سیستم‌های نرم‌افزاری را بررسی کرده و برای رفع آن راه‌حل ارائه دهد.

پی‌نوشت‌ها:

- 1 UML (Unified Modeling Language)
- 2 tayarani_etr@yahoo.com
- 3 Use case
- 4 UML1. X
- 5 UML 2.0
- 6 OCL

کتاب مرجع کامل UML می‌کوشد چالش‌های توسعه سیستم‌های نرم‌افزاری را بررسی کرده و برای رفع آن راه‌حل ارائه دهد